

Workshop:

Využití arteterapie u dětí předškolního věku

Co je to arteterapie?

Arteterapie se, spolu s muzikoterapií, dramaterapií a tanečně-pohybovou terapií, řadí do oblasti uměleckých terapií. Tyto disciplíny využívají jistý druh umění jako prostředek k naplnění různých cílů. V arteterapii se jedná o umění výtvarné. Doslovný překlad termínu arteterapie je léčba uměním (art-umění, terapie-léčba). Ano, tvořivý proces v arteterapii by měl být uzdravující. Arteterapii ve své práci mohou využívat jak psychologové a psychoterapeuti, tak i pedagogové, speciální pedagogové a sociální pracovníci. Její využití je tedy velmi široké a zasahuje do oblasti zdravotnictví, školství i sociálních služeb.

Patří arteterapie do mateřské školy?

Výtvarná tvorba je přirozený prostředek pro sebevyjádření dítěte. Pedagog v mateřské škole může využívat prvky arteterapie při individuální práci s dítětem nebo zařadit skupinové arteterapeutické aktivity, které rozvíjí děti především po stránce sociální. Arteterapie v mateřské škole tedy plní spíše funkci preventivní než léčebnou, předpokládáme-li, že jsou v kolektivu „zdravé“ děti. V dnešní době ovšem není výjimečné, že i běžnou mateřskou školu navštěvuje dítě „s diagnózou“. I v těchto případech se jeví použití arteterapie jako vhodné, ale spolupráce pedagoga s příslušným odborníkem je nezbytností.

Příklady arteterapeutických aktivit vhodných pro předškolní děti:

Před samotnou realizací, je nutné aktivitu dobře promyslet – dobu trvání, počet dětí a jejich věk, vhodné pomůcky... Zkuste si představit, jak by mohla aktivita v praxi probíhat. Vždy je třeba dětem vysvětlit pravidla a odpovídat na jejich případné dotazy. Připravte se však i na to, že někdy se mohou věci dít jinak, než jste předpokládali. Nenechte se tím zaskočit. Buďte dobrými pozorovateli a vyhodnocujte reakce dětí. Učení přece probíhá oběma směry – my učíme děti i ony učí nás ☺.

1. Aktivita: společná malba se střídáním

Pomůcky: velký arch papíru, tempery, štětce, příp. sklenice vody na vymytí štětců

Počet dětí: 5-10, záleží na věku

Doba trvání: cca 15 min.

Průběh: Děti se rozmístí po obvodu papíru, každý má k dispozici svoji paletku s barvami a štětec. Všichni začínají malovat současně. Po uplynutí jedné minuty učitel/ka zazvoní na zvoneček, což je signál, že mají děti přestat malovat a přesunout se o jedno místo doprava. A opět zde malují do doby, než zazní zvonek na střídání. Takto činnost pokračuje a končí v okamžiku, kdy se každý vrátí na své výchozí místo. Všichni si prohlédnou, jaké dílo na jejich místě vzniklo. Je vhodné dát dětem možnost ještě do obrázku něco dokreslit, pokud mají tu potřebu.

Obměna: Každému dítěti dáme k dispozici pouze jednu barvu.

Poznámky: Po skončení aktivity udělejte s dětmi reflexi. Zeptejte se jich, co se jim líbilo či nelíbilo a proč. Rozeberte s nimi případné konflikty a snažte se najít společné řešení.

Interval na střídání můžete i prodloužit nebo zkrátit – záleží na věku dětí, velikosti skupiny, zvoleném výtvarném prostředku (vhodné jsou i pastelky, křídly, prstové barvy...) či velikosti papíru.

Pokud všichni souhlasí, společné dílo vystavte ve třídě.

2. Aktivita: posílání obrázků po kruhu.

Pomůcky: papíry A4, pastelky (příp. voskovky, křídly)

Počet dětí: 5-10

Doba trvání: cca 15 min.

Průběh: Děti se posadí okolo jednoho stolu, každý dostane papír A4 (zadní stranu podepište). Na něj nakreslí jednoduchou kresbu (geometrický tvar, čáru, vlnovku...). Poté svůj papír posílá kamarádovi po pravé ruce. Ten si kresbu prohlédne, něco dalšího přikreslí a posílá dál. Takto aktivita pokračuje do té doby, než se ke každému dítěti vrátí jeho původní papír. Na závěr se každý ke svému obrázku slovně vyjádří. Ptejte se dětí na detaily kresby, co kdo nakreslil a proč, co bylo pro něj jednoduché a co naopak těžké...atd.

Poznámky: Na závěr můžete dát dětem ještě možnost svůj obrázek nějak dotvořit. Ne každý musí být spokojený s výsledkem kolektivní práce. V takovýchto případech je vhodné situaci s dítětem rozebrat, ptát se proč a co konkrétně mu na obrázku vadí, příp. ho konfrontovat s autorem, ať si situaci vysvětlí.

U mladších dětí je opět lepší určit pro kreslení časový interval a dávat zvukový signál při střídání.

Doporučená literatura:

Marian Liebmann - Skupinová arteterapie

Jaroslava Šicková-Fabrics – Základy arteterapie

Jean Campbellová – Techniky arteterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi

Zpracovala Bc. Martina Kulašová pro účastníky Prvního českého Montessori setkání učitelů v Praze (5. 11. 2016).